
ADMONITIO

IN SUBSEQUENTEM LIBRUM.

Opusculum de Prædestinatione et Gratia, cujus initium est, « Cum in sacrarum voluminibus Litterarum, » inter Augustiniana opera locum obtinuit in antiquis editionibus. At in illa editione quam postea Lovanienses Theologi adornarunt, tomo septimo rejectus est in Appendicem, inter subditiia opuscula, tanquam suspecti auctoris liber. Non esse Augustini vel ipsa dicendi ratio arguit, et evincit. Mittimus proinde argumenta alia, quibus eruditi facile constituunt non assignandum sancto Doctori. Sed præterire non licet, quod observatu dignum Bellarminus, Possevinus, alique existimarunt, nimirum in eo libro quædam reperiri doctrinæ Augustini contraria, quæ Cassiani sensus redolere videantur. Nam ubi auctor explicare studet, quid ad bona opera gratiæ Dei conducat, quid vero pro sua parte conferat liberum hominis arbitrium, in capite nono sic totum inter Deum et hominem partitur, ut Deo primum tribuat vocare ac illuminare, homini deinde liberoque ipsius arbitrio eligere vias mandatorum Dei, tum Deo rursus in fine obedientiam coronare. In capite undecimo dicit ideo nos habere a Deo velle, quia vocat et illuminat; ideo ab ipso et perficere, quoniam ad nos pertinet conari bona, quæ et velle donavit. Item quod Dei sit vocare seu jubere, hominis autem aperire et dilatare os, Dei postremo illud implere, seu promissum effectum adjungere. In capite duodecimo, proposito quodam pro Pelagianis argumento, non aliam (Bellarmini iudicio) responsionem offert, quam quæ ab ipso Cassiano redderetur. Capite decimo quinto, quæstionem tractans cur Dei flagellis Pharao durior effectus, Nabuchodonosor vero ad pœnitentiam adductus est, hunc nempe quia manum Dei sentiens, in recordatione propriæ iniquitatis ingemuit, finem diversum sortitum esse dicit; quasi pœnitenti bonæ voluntatis initium, Deo perfectionem tantum assignari velit. Capite decimo sexto, sentit homines aliquos, etiamsi non essent peccato obnoxii, potuisse a Deo damnari: contra Augustini sententiam in libro tertio adversus Julianum capite decimo octavo: « Bonus est Deus, » inquit, « justus est Deus: potest aliquos sine bonis meritis liberare, quia bonus est; non potest quemquam sine malis meritis damnare, quia justus est. » Et in epistola 186, ad Paulinum, n. 20: « Quemquam vero immeritum et nulli obnoxium peccato si Deus damnare creditur, alienus ab iniquitate non creditur. » Fulgentius quoque episcopo Ruspensi suppositum erat hoc ipsum opusculum: injuria quidem, cum Fulgentius Augustino ejusque placitis tanquam discipulus semper addictus fuerit. Is præterea hoc idem argumentum luculentissime ac secundum Augustini mentem tractat, tum in primo ad Monimum de duplici Prædestinatione libro, tum in tribus libris quos ad Joannem et Venerium de Veritate prædestinationis et gratiæ Dei inscripsit. Denique solet Fulgentius libros suos alicui nuncupare, exemplo et more Augustini: at iste liber nullius nomini inscriptus est, ut merito jure non modo catholicis illis doctoribus abjudicandus, sed scriptori cuiquam suspectæ fidei tribuendus existimetur.

DE PRÆDESTINATIONE ET GRATIA,

SUSPECTI AUCTORIS

LIBER.

CAPUT PRIMUM. — 1. Cum in sacrarum voluminibus Litterarum, seu futurorum quid prophætico spiritu prænuntiantibus, seu præteritorum historica veritate narrantibus, seu vitæ monita apostolica auctoritate tradentibus, aliqua veluti diversum sonante sententia vel moveretur lector, vel sollicitatur auditor, certa et inconcussa fide cognitum tenere debet, unius atque ejusdem spiritus, et ejus præter quem nihil est veritatis, apertius alibi, paulo occultius alibi sonare mysteria: ac proinde si quid occulta significatione suspensum, aut a conscribente breviter indicatum, minusque quam humani cordis obtusio possebat, expositum est, hic lucidius apparere, ibi altius latere, nusquam deesse noverit veritatem. Quod si etiam pro magnitudine rei, de qua quæritur, non facile intellectus sensibus quærentis occurrit, maxime si de incommutabili voluntate omnipotentis Dei diversum sonet canonice auctoritatis utraque sententia: ita sunt omnia ad pietatis regulam dirigenda, ut nec injustum Deum esse, nec merita singulorum confusa¹ quadam

personarum acceptione taxantem, nec infirmum, qui quod voluerit non valuerit explicare, inconcussa definitione teneatur.

CAPUT II. — 2. Sub hujus igitur definitionis jugo, ne in sacrilegam temeritatem male libera colla luxurient, quæstionis hujus, quantum Deo donante possumus, occulta memoremus, quam beatus apostolus Paulus diversis in locis, non parum etiam discrepantibus verbis studiosis proponit scrutatoribus, eisque per ipsam loquitur veritatem. Sententiam siquidem in Dei gratia, præcedente latissima et robustissima disputatione confectam, ita concludens, ait, *Ergo cuius vult miseretur, et quem vult indurat* (Rom. ix, 18): cum in alia Epistola de divina benevolentia ipse sic dicat, *Qui vult omnes homines salvos fieri, et in agnitionem veritatis venire* (1 Tim. ii, 4). Occurrit enim, cur pereant ex his aliqui, cum omnipotens Deus omnes homines salvos fieri velit, et in agnitionem veritatis venire: deinde cur rursus induret alios, miseretis aliorum; aut quomodo omnes salvos fieri velit homines, cum ipse nonnullos ne salventur induret. Hoc quantum ad humanam justitiam videtur injustum. Sed

¹ Victorini codices omittunt, *confusa*.

quis ita desipiat, vel potius quis ita blasphemet, ut dicat de justitia Dei, lege humanæ justitiæ disputandum? quæ profecto si justitiæ Dei adversatur, injusta est. Ab illo enim qui summe justus est, omne quod qualitercumque justum est, manare manifestum est. Quis ergo erit qui incommutabiliter manentem, et omnia quæ sunt condentem, regentem atque servantem Dei sapientiam, humanæ sapientiæ pendat arbitrio? De qua idem apostolus dicit, *Quia sapientia carnis inimica est Deo* (Rom. viii, 7): et alibi, *Sapientia hujus mundi stultitia est apud Deum* (I Cor. iii, 19). Non est ergo de illa majestate divinæ sapientiæ humanæ vanitatis arbitrio disputandum.

CAPUT III.—3. Si quis autem peccata sua ita nutriendo, figura, vel umbra, vel typho superbiæ blandiente decipitur, ut dicat, quod nonnullos esse dicturos statim vidit beatus Apostolus: subjunxit enim, *Dicit aliquis. Si cujus vult miseretur, et quem vult indurat, quid adhuc queritur? voluntati enim ejus quis resistit* (Rom. ix, 18, 19)? Noverit hac plus nos ad humilitatem ac pietatem cogi arctarique sententia. Cum enim totum ad Deum referens, humanis viribus neget doctor amplissimus, quid aliud quam ut in Deum toto corde suspensus, ab eo salutis auxilium postulemus, hortatur? Quem ergo movet hæc in divinæ gratiæ dispensatione diversitas, et injustum putat negari alteri quod alter accepit; intelligat quemadmodum divinitus dixerit Psalmista, *Universæ viæ Domini misericordia et veritas* (Psal. xxiv, 10): atque agnoscat tali Deum agitare res humanas iudicio, ut debitas pœnas aut juste reddat aut misericorditer donet. Vitiatæ enim radicis macula ita propagnis traduce per generationum sarmenta diffusa est, ut nec infans quidem unius diei a culpa sit primæ prævaricationis alienus (*Job xiv, 4, sec. lxx*), nisi per indebitam Salvatoris gratiam fuerit liberatus. Quod si nec hic quidem sine peccato est, qui proprium adhuc habere non potuit; conficitur ut illud traxerit alienum, de quo Apostolus dicit, *Per unum hominem peccatum intravit in mundum, et per peccatum mors; et ita in omnes pertransiit, in quo omnes peccaverunt* (Rom. v, 12). Quod qui negat, negat profecto primum nos esse mortales. Si enim, ut dicit Apostolus, *Per unum hominem peccatum intravit in mundum, et per peccatum mors*: mors intrare non potuit, nisi intrante peccato. Et quoniam mors non naturæ conditio, sed pœna peccati est, sequatur necesse est pœna peccatum. Quia vero in omnes homines mors pertransiit, in omnes necesse est pertransisse peccatum. Peccatum quomodo cum parvulis originale nascatur, carnis oculis videre non possumus. Quia vero omnes ex Adam carnaliter natos, etsi illi jam etiam in Christo renati sunt, videmus mortis lege constringi; per hoc quod videmus, illud quod non videmus cogimur confiteri. Facilius enim fieri posset, ut quamvis transeunte peccato, pœna minime sequeretur, quam ut nulla communicatione peccati partem sumat pœnæ, qui non habet culpæ. Si ergo, ut apparuit, de prævaricatoris semine omnes nascimur debitores (quoniam in ipso omnes, ut ait Apostolus, *peccaverunt*), et ipsa jam a principio unde descendimus, massa damnata est; nullus de duritia sua, nullus de pœna conqueri audeat, quæ etiam non existentibus peccatis propriis, sola nascendi conditione debetur. Quod vero Deus aliis gratuita vocatione conversis, misericordiam largitur indebitam, non ad dispensatoris injustitiam, sed ad donantis misericordissimam largitatem¹, veritatis ratione referendum est. An audebit debitor creditorem iniquitatis arguere, si alteri donans, ab eo quod debebat exegerit? Si ergo inter contractus hominum, nullus est hoc præscriptionis locus est, ut a se dicat debitor injuste exigi, quia se ita debitori ab eodem quod debeat creditore donatum: quis

in tantam insaniam profanæ vocis erumpat, ut injustitiæ Deum arguat, si uni indebitam donaverit gratiam, alteri reddiderit debitam pœnam?

CAPUT IV.—4. Itaque ex superiore hujus parte sententiæ, quæ dicit, *Cujus vult miseretur*; puto quod nullus nisi indignus misericordia audeat disputare. Quod vero sequitur, *Quem vult indurat*; ibi paululum humanæ mentis intentio verbi novitate confunditur. Sed non ita intelligendum est, quasi Deus in homine ipsam, quæ non esset, duritiam cordis operetur. Quid enim aliud est duritia, quam Dei obviare mandatis? Unde illud beatus Stephanus dicebat ad populum: *Dura cervice, et non circumciso corde et auribus, vos semper Spiritui sancto resistitis* (Act. vii, 51). Quam qui a Deo fieri putat, propterea quod dictum est, *Quem vult indurat*; ipsum prævaricationis intueatur exordium, et Deo dante mandatam, qui transgressio- nis culpam in corde fuerit operatus attendat: quamvis ne ab ipso quidem, si negaret assensum, potuit tentatore compelli. Ergo quidquid post illam prævaricationem natus supplicii homo patitur, juste reddi meritoque fateatur. Indurare enim Deus dicitur eum quem mollire noluerit: sic etiam excæcare dicitur est eum quem illuminare noluerit: sic etiam repellere eum quem vocare noluerit. Quos enim prædestinavit, illos et vocavit: et quos vocavit, illos et justificavit (Rom. viii, 30). Ipse dedit ut simus, ipse ut boni esse possimus.

CAPUT V.—5. Præscivit nos ejus divinitas, sapientia condidit, justitia damnavit, gratia liberavit. Mundus enim quamvis pro tempore ex quo factus est cæperit, in illa divinæ præscientiæ luce faciendus nullum potuit habere principium: et quanticumque vel ex Adam usque in hodiernum diem homines nati sunt, vel post nostram aetatem generationis sunt propagine nascituri, apud Deum et jam nati sunt, et decurso totius vitæ tempore transierunt, in illo nihilominus divini obtutus lumine permanentes. Deus enim qui nec loco clauditur, nec tempore prævenitur, omnium rerum tam præteritarum memoria, quam imminentiæ scientia plenus est, nec reminiscens volvitur in præteritum, nec sperans tenditur in futurum. Et quæcumque omnino sunt, quæ temporum motibus agitantur, ab eo principio in quo erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum (*Joan. 1, 1*), usque in finem omnium sæculorum (de quo sine cum diceret beatus Moyses, *Domine, inquit, qui regnas in sæculum et sæculum, et adhuc* [*Exod. xv, 18*]); nec sperantur futura, nec præterita transierunt, sed in præsentia divinitatis præsentem semper luce cernuntur. Ab illo ergo quia æternus et præscitus, quia et justus et pius est, qui exercet debitam severitatem, et exhibet indebitam pietatem, et habet in creandis atque eligendis hominibus, sicut in luto figulus, potestatem, facta sunt alia quidem vasa in honorem, alia vero in contumeliam. Antequam faceret nos, præscivit nos, et in ipsa nos præscientia, cum nondum fecisset, elegit. Sed a quo hoc fieri potuit, nisi ab eo qui vocat ea quæ non sunt, inquam ea quæ sunt (*Rom. iv, 17*)? Apostolus enim dicit, *Qui elegit nos ante mundi constitutionem* (*Ephes. 1, 4*). Intra mundum facti sumus, et ante mundum electi sumus: atque ita uno eodemque, nec transeunte, nec futuro, sed continuo tempore, vel si quo alio modo dici potest, si tamen potest, apud Deum est et præscire, et facere, et eligere, et præscientia sua incommutabiliter permanente eligere faciendos, quos facturus fuerat eligendos. Hæc quidem quantum ad fidei regulam, Deo illuminante prædicta sint².

CAPUT VI.—6. Sed jam video quid etiam hinc calumniosa pravitas possit opponere. Sequitur enim, ut si eos quos prædestinavit, illos et vocavit; et si eos quos vocavit, illos et justificavit; qui nec prædestinati, nec vocati, ac per hoc nec justificati sunt,

¹ Fulgentiana editio hic addit, *qui*. Et paulo post habet sic: *per hoc quod videmus semper parvulos mori, cogimur confiteri semper parvulos nasci cum peccato origin. li.*

² In Mss., *manerunt*.

³ In Mss., *libertatem*.

¹ Mss., *in recorde*.

² Corb. Ms., *pie dicta sint*.

ab omni culpa debeant esse innocentes, injusteque ab eis pro vitæ pravitate transactæ, in illo agnitionis die sint postcepta supplicia. Dicat istis Paulus apostolus : *Numquid iniquitas apud Deum?* Statim ipse respondeat : *Absit!* Cumque hoc fuerit in hominis mente sana pietate fundatum, quod nulla sit iniquitas apud Deum : ita intelligat, *Cujus vult miseretur, et quem vult indurat*; quasi diceretur, *Cujus vult miseretur, et cuius non vult, non miseretur.* Itemque hoc ipsum rursus intelligat, quasi diceretur, *Cui vult donat, et a quo vult debitum poscit.* Quod qui dicere perseverat injustum, ab Apostolo audiat, *O homo, tu quis es qui respondeas Deo?* Congruè siquidem hujusmodi impietatem apostolica reprehendit auctoritas, tantum de exaggeratione nominum pondus incutiens, cum dicit, *O homo, tu quis es qui respondeas Deo?* homo Deo, lutum figulo. Subjunctum enim idem Apostolus : *Numquid dicit figmentum ei qui se finxit, Quare sic me fecisti? Aut non habet potestatem figulus lutum ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem, aliud vero in contumeliam?* Si ergo habet, imo quia habet potestatem figulus lutum facere ex eadem massa aliud quidem vas in honorem, aliud vero in contumeliam : *O homo, tu quis es qui respondeas Deo, quia cuius vult miseretur, et quem vult indurat?*

7. Sed priusquam ad hujusmodi conclusionem beatus Apostolus disputationis ordine perveniret, hoc potissimum de veteribus Litteris sumpsit exemplum, in quo indurationem quæ a Deo fieri dicitur, edoceat. Dicit, inquit, *Scriptura Pharaoni : Quia in hoc ipsum excitavi te, ut ostendam in te virtutem meam, et ut annuntietur nomen meum in universa terra* (Rom. ix, 17-21). Indurasse autem cor ejus Deus in eadem Scriptura apertissime dicitur, cum Moysi de signis quæ in Ægyptios per eum faciendâ fuerant loqueretur. Sic enim dicit : *Ego autem indurabo cor Pharaonis ne dimittat populum* (Exod. iv, 21). Hinc jam per aperta se jactans calumniator astutus, justitiam Dei ad suum libret arbitrium, et quanta potest vociferatione respondeat, Si cuius vult miseretur, et quem vult indurat, *Quid adhuc queritur? voluntati enim ejus quis resistit* (Rom. ix, 19)? Hujus elationi Apostolus dicat, *O homo, tu quis es qui respondeas Deo?* Qui autem pie querens aliquid desiderat invenire, illum locum ejusdem Scripturæ relegat, ubi primo Moysi in rubo ignis apparuit, atque ita cor ejus ardore divinæ charitatis ignivit, ut in conspectu regum, sicut David dicit, testimonia ejus sine confusione loqueretur (Psal. cxviii, 46); et ibi inveniet totum hoc, quod indurasse Deus cor Pharaonis præmittit, non ad operationem Dei, sed ad præscientiam pertinere. Loquens enim Dominus de rubo, sic dicit : *Ego autem scio quod non dimittet vos Pharaon rex Ægypti, nisi per manum magnam. Sed extendens manum meam, percutiam Ægyptios in omnibus mirabilibus quæ faciam, et postea dimittet vos* (Exod. iii, 19, 20). Hæc prima vox Dei est, qua futuram voluntatem Pharaonis, sicut præviderat, indicabat. Postea jam inter ipsos miraculorum imbres dixisse legitur, *Ego autem indurabo cor Pharaonis, ne dimittat populum.* Ubi jam aperte intelligitur primam iterasse sententiam. Quid est enim, *indurabo*, nisi, Non molliam? Apparet enim in alios manante¹ justitia, in alios gratia profluente, Scripturæ illius sententiam fuisse completam, qua dicit Deus Pharaoni, *In hoc ipsum excitavi te, ut ostendam in te virtutem meam, et ut annuntietur nomen meum in universa terra.* Utente enim Deo bene etiam malis, induratione Pharaonis, flagellis Ægypti, et tot ac tantis in illa gente miraculis pariter acervatimque peractis, quid aliud gestum est, quam ut Dei virtus apud se magna, in se plena ad humani generis notitiam perveniret, non Deo, sed ipsis relegendis et credentibus profutura? Pharaonem non esse mutandum, et illam omnem gentem, quæ post tot verbera vix sibi erutum populum Dei armis etiam insectari conabatur et bello, alta illa Deus

providentiæ suæ luce præscivit. Sed periturorum interitum prædestinatis a se vasis misericordiæ salutis esse voluit argumentum, et aliorum perditione ad salutem usus est aliorum : quia potestatem habet figulus lutum ex eadem massa aliud quidem vas in honorem, aliud vero in contumeliam facere.

CAPUT VII. — 8. Hoc etiam divinæ potestatis in hominum electione judicium paulo ante commemorans beatus Apostolus, robustissimis monstravit exemplis, cum de Rebeckæ partu adhuc intra uterum constituto, totum ad Dei gratiam referens, Inqueretur. Sic enim ait : *Sed et Rebecca ex uno concubitu habens Isaac patris nostri, cum nondum nati fuissent, nec aliquid egissent boni aut mali, ut secundum electionem propositum Dei maneret, non ex operibus, sed ex vocante dictum est, Quia major serviet minori : sicut scriptum est, Jacob dilexi, Esau autem odio habui.* Statimque subjicit, *Quid dicemus? numquid iniquitas apud Deum?* Negansque respondit, *Absit* (Rom. ix, 10-14). Ut jam cætera quæ sequuntur, ad hanc sententiam suspensa referantur, et relata solvantur, qua negavit apud Deum esse iniquitatem. Sed hic quid egerit apostolicæ disputationis intentio, satis admodum claret. Non solum enim fratres, sed et geminos; nec solum geminos, sed uno etiam concubitu fusos in utero comparavit : ut quoniam in nondum natis nondumque aliquid operatis nulla esse poterant momenta meritum, ne ex parentum quidem meritis, quæ diverso tempore varia esse poterunt, aliquid contra gratiam relinqueretur obstaculi. Quæ utique parentum merita, etiam si permittamus divinum parvulis vel avertisse vel conciliasse præsidium, seu bona, seu mala, circa geminam prolem, quæ eodem concepta concubitu, eodemque in lucem projecta momento est, paria esse debuerunt. Quod si futuros eorum mores dicitur divinum discrete judicium, profecto illud evacuabitur quod præmisit Apostolus dicens, *Non ex operibus, sed ex vocante dictum est, Quia major serviet minori.* Non enim ait, *Ex præteritis operibus* : sed cum generaliter dixerit, *Non ex operibus*; ibi et præterita intelligi voluit, et futura; præterita scilicet quæ nulla erant, futura quæ nondum erant. Prædestinatus est ergo Jacob vas in honorem, sed non ex operibus : quia non ex operibus, sed ex vocante dictum est, *Major serviet minori.*

CAPUT VIII. — 9. Et ne forte vasa in honorem prædestinata, suis aliquid viribus tribuendo, negarent gloriam Creatori¹; alio ea loco Apostolus vasa misericordiæ nominavit, ut totum quidquid essent, secundum misericordiam se esse cognoscerent. Sic enim et alibi dicit idem Apostolus : *Et hoc non ex vobis, sed Dei donum est* (Ephes. ii, 8). Beatus etiam Moyses in Deuteronomio dicit ad populum : *Et ne dicas in corde tuo, Fortitudo mea et potentia manus meæ fecit mihi virtutem magnam hanc : sed memoraberis Domini Dei tui, quia ipse tibi dat fortitudinem, facere virtutem, ut statuat testamentum suum quod juravit patribus vestris* (Deuter. viii, 17, 18). Item paulo post ibidem ad eos : *Ne dicas, inquit, in corde tuo, cum consumpserit Dominus Deus tuus gentes istas ante faciem tuam dicens : Propter justitias meas induxit me Dominus hæreditare terram bonam istam. Non propter justitiam tuam, neque propter sanctitatem cordis tui intras hæreditare terram eorum, sed propter iniquitatem gentium istarum Dominus disperdet eas a facie tua.* Ecce quam antiquum Spiritus sancti dogma, non solum in apostolicis Litteris prædicatum, sed etiam in prophetis atque in ipsis Israëlitiis populi exordiis sancti Spiritus voce firmatum, novellæ præsumptionis impietas² conatur evertere. Clare siquidem in uno atque eodem Scripturæ loco, bonitatem et severitatem Dei Propheta beatus ostendit, dicens, non propter justitias suas populo hæreditatem terræ illius reddi, sed tantum gratia miserante³ donari, illos autem propter injustitias suas

¹ Sic Mss. At editi, *gratiam Creatoris.*

² Editio Fulgentiana, *impetus.*

³ Eadem editio Fulgentiana, *miserantis.*

¹ In Mss., *manente.*

pellit. Ecco in illis juste punitur iniquitas; in istis gratis nulla justitia muneratur. Nec sufficit beato Moysi quod dixerat, non propter merita ipsorum hereditatem terræ illius Israelitico populo fuisse concessam, nisi etiam adderet quod adjunxit, unde eos omni bono monstraret indignos. Sequitur enim post illud quod supra memoravimus: *Et scies hodie quia non propter justitias tuas Dominus Deus tuus dat tibi terram istam bonam hereditare, quoniam populus duræ cervicis es tu (Deut. ix, 4-6)*. Quis hic secundum debitum præcedentium meritorum mercedem redditum dicat? quis non gratiam fateatur indebitam? Quoties ait Propheta, *Tentaverunt eum in deserto (Psal. xciv, 9)*? quoties iracundiam Dei cordis aversione meruerunt, et salvavit eos propter misericordiam suam, ut notam faceret potentiam suam (*Psal. cv, 8*)? Hoc iterum Apostolus dicit: *Sustinuit in multa patientia vasa iræ apta in interitum, ut ostenderet divitiis suis in vasa misericordiæ, quæ præparavit in gloria (Rom. ix, 22, 23)*.

CAPUT IX. — 10. Ne vero rursus homo in ultimam faciem desidii resolutus, arduum virtutis iter, et quamvis adjuvante gratia Dei, nonnisi labore gradiendum, inertis sibi crederet posse deferri, et nullius laboris industriam studio sui profectus adhiberet, ita inter se atque homines Deus tempora officiaque distribuens ordinavit; ut vocatione ipsius honorum principia sumeremus; vocati autem atque illuminati, vias mandatorum ejus rationis ingenitæ intelligentia nosceremus¹, et eas libero vel eligeremus vel relinqueremus arbitrio. Quos tamen si ipsius fulti adjutorio continua devotione sequeremur, in fine rursus non repugnantem mandatis suis, subjectam in nobis obedientiam coronaret. Liberum vero quod ab eo habemus arbitrium, prono ad nequitiam lapsu fluit; et cum ad virtutis indolem, Dei auxilio deserente, nihil possit, ad genus omne peccati idonea fultum virtute subsistit. Trahit enim lex in membris nata peccati, et Deus a leni jugo mandatorum suorum levique sarcina recedentes, atque in peccati durissimam servitutem libero a justitia voluntatis arbitrio defluentes, secundum suam justitiam derelinquit. Eos vero qui vocationis munus congrua pietate susceperint, qui carnalibus non subjungantur illecebris, qui jactantiæ vitio, avaritiæ facibus, vento superbiæ caruerunt, et quantum in homine est, Dei in se dona servantes ad spiritualia exercitia omne studium contulerunt, et in agone hujus vitæ certantes adjuvat, et coronas vincens largitur æternas: ipse rursus delinquentes deserit, resistentes indurat, continentibus condemnat.

CAPUT X. — 11. De horum graduum distributione, qua vel in nobis Deus operatur, vel nos jubet aliquid operari, ipsum interrogemus de cujus verbis orta est questio; quam, si Dominus adsit, enodare conamur, ut ejus sensibus per diversa volumina, varia quidem locutione, sed una atque eadem intentione digestis, si quid in hoc loco latet, alterius sententiæ collatione reseretur. Vocatum a Deo apostolum Paulum vel in eo libro legimus, ubi ejus gesta canonica veritate² narratur, vel ipse in Epistola sua confitetur, dicens, *Paulus servus Jesu Christi, vocatus apostolus (Rom. i, 1)*. Secundo autem loco vocationem secutus, et totum quod in homine fuerat operatus, ipse sic dicit: *Plus omnibus illis laboravi*. Sed ne hoc ipsum quidem sibi tribuens, sollicita pietate subjunxit, *Non ego autem, sed gratia Dei mecum (I Cor. xv, 10)*. Jam ergo et vocato et vocationem per opera justitiæ subsecuto, quid supererat aliud, nisi ut liberatus de corpore mortis hujus, ad illius alterius vitæ, quæ sanctis omnibus Veritatis ore promissa est, beatitudinem perveniret? Quod nullis humanis meritis reddi, sed Dei docens gratia largiente donari, sibi ipse respondet, post ge-

mitus quibus dixerat, *Miser ego homo, quis me liberabit de corpore hujus mortis? Gratia Dei, inquit, per Jesum Christum Dominum nostrum (Rom. vii, 24)*. Hanc itaque distributionem, qua diximus a Deo homines nullis existentibus meritis vocari; et vocatos, ut boni aliquid operentur, Dei adminiculis adjuvari, sumpto de veteribus Litteris Apostolus monstrat exemplo: postquam illam de duobus geminis electionem, omni repulsa laude meritorum, ad Dei gratiam iudiciumque retulerat, videns quid impia posset blasphemare garrulitas, dixit, *Numquid iniquitas est apud Deum? Et sequitur, Absit (Id. ix, 14)*. Et quasi diceretur ei, Unde probas? Parum putavit auctoritatem suæ valere doctrinæ, nisi sententiam suam etiam legis doceret exemplo. Sic enim intelligi voluit quod Moyses dixerat, *Misereor cujus miserebor, et misericordiam præstabo cui misericors fuero (Exod. xxxiii, 19)*: ut primam a Deo misericordiam vocatione credamus hominibus prærogari, quæ sola ad recte vivendum non sufficit, si deserat qui vocavit. Ideoque additum est, *Et misericordiam præstabo cui misericors fuero*: ut a Deo accipi manifestum sit etiam ipsa misericordiarum opera, quæ cum videmur impendere, Dei misericordiam promeremur. Sic enim in Evangelio dicit: *Beati misericordes, quoniam ipsis miserebitur Deus (Math. v, 7)*. Quod nisi sic intellexisset Apostolus, nunquam probationis gratia³, disputationi suæ hoc testimonium curasset inserere.

CAPUT XI. — 12. Si quem vero movet, quod non omnes etiam de his qui jam vocati sunt, ad secundam gratiam, id est, ad recte vivendi donum pervenire mereantur, sicut Dominus in Evangelio dicit, *Multi sunt vocati, pauci vero electi (Id. xx, 16)*: hinc intelligat, quale sit quod contra Dei gratiam defensare molitur, qui de libero sibi blanditur arbitrio. Quicumque enim divinæ vocationis munere derelicto, ad impiam rursus defluxere perfidiam, ipsis, Dei gratia deserente⁴, ad impendum quod voluerant sufficit arbitrium. Vide enim quemadmodum Psalmista, misericordiarum Dei ordinem, quem ex Moysi sensu interpretatur Apostolus, prophetici spiritus veritate decantet. Audi, inquit, *popule meus, et testificabor tibi*. Quid eos volebat audire, quibus cum testificatione loquebatur? Quid utique, nisi mandata vitæ? sicut alius propheta dicit, *Audi, Israel, mandata vitæ (Baruch iii, 9)*. Sed quæ sint ista mandata vitæ, Psalmista subjungit, et sequitur: *Ego enim sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Ægypti*. Et hæc esse mandata vitæ, in oratione qua discipulos suos Patri Dominus commendabat, ostendit dicens: *Hæc est enim vita æterna, ut cognoscant te solum verum Deum, et quem misisti Jesum Christum (Joan. xvii, 3)*. Post hanc vocationem illud sequitur, quod et vult ad conatus hominum pertinere, et ostendit sine se non posse compleri: hoc est enim quod dicit Apostolus, *Quoniam ab ipso habemus velle et perficere, pro bona voluntate (Philipp. ii, 13)*. Ab ipso habemus velle, quia vocat et illuminat: ab ipso perficere, quoniam ad nos pertinet conari bona, quæ et velle donavit. Nec incaute ab Apostolo, cum dixisset, *Quia ab ipso habemus et velle et perficere*; additum est, *pro bona voluntate*: ut etiam atque etiam videant, ubi habeant a Dei justitia liberum, de quo gloriantur, arbitrium. Sed illum ordinem, quo misericordias diversa Dominus temporum dispensatione distribuit, sicut Moyses dixisse sensit Apostolus, etiam in continua⁵ Psalmi hujus oratione videamus. Quid enim ait, postquam vocatos docuerat dicens, *Ego enim sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Ægypti? Dilata, inquit, os tuum, et ego adimplebo illud*. Hic aliquid rursus apparet homini fuisse servatum, quod per liberum facere deberet arbitrium. Dilatare enim jubetur os suum, sed Deus se implere pronitit. Sicut etiam

¹ Editio Fulgentiana, vias mandatorum ejus boni ingenii intelligentia nosceremus.

² Mss., eorum gesta canonica veritate. Editio Fulg., ejus gesta cum omni veritate. Corbiciensis Mss., ejus gesta canonica a. c. 110 ff. 12.

³ Editio Fulgentiana, nunquam pro bonis gratia.

⁴ Eadem editio, ipsis D. i. gratiam deserentibus.

⁵ Eadem editio, continuata.

discipulis suis in Evangelio dixerat : *Nolite cogitare quomodo aut quid loquamini; non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis* (Matth. x, 19). Hoc solum ad illos retulit, ut omnem tribulationis necessitatem libenter pro veritate suscipere: penes se autem promissit effectum¹. Libero ergo qui locus reservatur arbitrio, ubi sine Dei adjutorio ad complendum quod voluerit rationali dignitate suffulta sibi sufficiat ipsa humana natura², continuo Psalmus ostendit : *Et non audivit populus meus vocem meam, et Israel non intendit mihi*. Quid dixerat, cum vocaret : *Audi, popule meus, et loquar; Israel, et testificabor tibi*. Quid testificans commendaverat mentibus audientium? *Dominus Deus tuus ego sum*. Quid etiam ab ipsis fieri jusserat, quos de terra Ægypti et ignorantie tenebris liberatos, in luce mandatorum suorum splendore vocationis eduxerat? *Dilata, inquit, os tuum*. Statimque quasi diceret, *Sed dilata te deserente me, nihil proderit; ita addidit, et adimplebo illud*. Quid ergo ille qui vocaverat, et vocatos docerat, querula de iisdem voce subjungit? *Et non audivit, inquit, populus meus vocem meam, et Israel non intendit mihi*.

13. Exeat nunc liberi contra Dei gratiam defensor arbitrii³; audiat dicentem Apostolum, cum de bonis suis laboribus loqueretur, *Non ego autem, sed gratia Dei mecum*. Audiat Dei vocem in Psalmo, de his quos desererat dicentem, *Et dimisi eos secundum desideria cordis eorum, ibunt in voluntatibus suis* (Psal. lxxx. 9-13). Audiat unum eundemque apostolum, de vitæ suæ variis temporibus sibi tantum mala, gratiæ autem Dei bona omnia tribuentem, *Qui prius sui blasphemus, inquit, et persecutor* (I Tim. i, 13): et alio loco, *Gratia Dei sum id quod sum*. Cum diceret, *Qui prius sui blasphemus et persecutor*, nulla gratiæ mentio iniquo operi copulabatur: quia sufficit sibi, sicut dictum est, ad nequitiam natura libertatis humanæ. Cum vero de presentis vitæ beatitudine loqueretur, *Gratia, inquit, Dei sum id quod sum*. Et illum ordinem quo miseretur Deus vocando, miseretur deinceps inceptis conatibus adjuvando, sicut serie Psalmi narratum atque digestum est, beatus etiam apostolus Paulus continua narratione servavit. Si enim in ordine, quæ passim excerpta memoravi, testimonia relegantur, ita sequuntur : *Gratia Dei, inquit, sum id quod sum*. Hæc est prima misericordia, quam liberæ voluntatis opera consequuntur. Sed ut apostoli Pauli vocationem bona opera sequerentur, quid ait? *Et gratia ejus in me vacua non fuit*. Quid enim fecisti? *Plus, inquit, omnibus laboravi*. Ne multum superbias, o liberi defensor arbitrii, audiens Paulum de suis laboribus gloriantem : attende quod sequitur : *Non ego autem, sed gratia Dei mecum* (I Cor. xv, 10). Puto sane, quod nullus de his qui contra Dei gratiam exaltato ante ruinam, sicut scriptum est, corde (Prov. xvi, 18) blasphemant, tantum arrogantiam impudentis assumat, ut beati prophetæ David meritis aut arguendum se, aut etiam existimet præferendum. Cujus, ut de illa prima remuneratione, quam nullus non fateatur ut indebitam, delati scilicet regni, interim taceam, orationum et confessionum ejus intentiones affectusque pensemus. Ipse quidem definit in Psalmo, *Beatus homo quem tu erudieris, Domine, et de lege tua docueris eum* (Psal. xciii, 12). Sed videamus utrum ipsi jam erudito, et omni legis scientia secundum institutionem Judaicam sufficienter instructo, ad beatitudinem res hæc sola sufficeret. Cur ergo rursus idem clamat ad Dominum, *Da mihi intellectum, et scrutabor legem tuam, et custodiam illam in toto corde meo?* Parum erat quod ad scrutandam legem poposcerat intellectum; nisi etiam ad custodiendam necessarium significaret auxilium, dicens : *Et custodiam illam in*

toto corde meo (Psal. cxviii, 34) : quasi diceret, Tunc custodiam illam in toto corde meo, si tu dederis intellectum.

CAPUT XII. — 14. Adhuc superbus ille propriæ voluntatis defensor ad ista respondeat, quod Propheta ad intelligenda tantum mandata divina, quæ tamen propriæ virtute impleturus fuerat, opem divini postulerit auxilii. Quæ si ita sunt, a te paululum libet, beate David, sensuum tuorum occulta perquirere. Unde, rogo, tibi pugna carnis et spiritus? unde apostolicum, sicut ipse fateris, certamen? etiam utique illuminatus atque eruditus intelligentiæ munere, quam divinitus postulaveras, clamas et dicis, *Averte oculos meos, ne videant vanitatem* (Ibid., 37). Nam intellecta certe discernendæ vanitatis a veritate, sicut poscebas, accepto, cur oculos tuos a vanitate, quæ displicet, non avertis? Si avaritiam reprehendis, cur non ab ea proprio separaturs arbitrio, cor tuum ad mandata salutis inclinas, sed tanquam infirmus in omnibus clamas ad Deum, *Inclina cor meum in testimonia tua, et non in avaritiam?* Nisi quia suggerit avaritiam in membris nata lex peccati; et ab hac vult oculos suos, nec per se potest vir sanctus avertere : ac sic *caro concupiscit adversus spiritum, et spiritus adversus carnem* (Galat. v, 17), ex qua lite non liberat, nisi gratia, quæ per Dominum nostrum Jesum Christum parvis magnisque donatur. *Velle enim adjacet, perficere autem non* (Rom. vii, 18) : quamvis et ipsum velle non ex nobis, sed Dei donum est; *Quoniam ab ipso habemus et velle et perficere, pro bona voluntate* (Philipp. ii, 13). Beatus ergo es, quoniam cum Apostolis Christi, et doctrinæ et pugnæ æqualitate concordas : quia et in scriptis tuis Apostolorum bella cognoscimus, et tua certamina in apostolicis Litteris invenimus.

CAPUT XIII. — 15. Unde ista in uno eodemque homine, qui ex anima et corpore constat, rerum voluntatumque diversitas; nisi quia justo divinitatis iudicio contemnens homo Deum¹, creatura Creatorem, infirmus summum, intra semetipsum inobediencie poenas ex contumacia² inferri invenit? Qua enim iustitia, quamvis meliori deterior, creaturæ tamen creatura servire, si ipsi qualicumque creatura servire noluit Creatori? Sed ne hoc quidem sufficit ad poenam, ut pars illa deterior melioribus repugnaret cordis affectibus, nisi etiam plerumque superaret, in captivitatem duceret, possideret, non solum natos in Adam homines lex illa peccati ad motum sui ministerium vindicaret, nisi etiam renatus in Christo, manente suggestione, pulsaret : quia revera per illud regenerationis munus reatus dimissus est, non soluta conditio gratiæ est, veterum delens chirographa debitorum, non a passione carnali jam separans adhuc hominem in carne viventem, ut omnis homo futuro tempore divinum per singulos dies imploret auxilium. Et quoniam lex non tam auferre potuit, quam monstrare peccatum, quod peccatum in se nascentes passim sibi homines vindicabat, et concupiscentiæ consensione possessos in æternum mergebat interitum : Dominus noster Jesus Christus Filius Dei, Verbum Patris, æquale et coæternum Patri, semetipsum exinanivit, formam servi accipiens (Philipp. ii, 6) : et cum peccatum ipse non esset, factus assumpta carne peccatum, ut a peccato carnis homine sanato, peccatum damnaret in carne (Rom. viii, 3), venit querere quod perierat (Luc. xix, 10), sanare quæ ægrotabat, erigere quæ jacebat³; potestatem habens dimittere peccata, quod non debebat donare, quod ei debebatur dimittere, delictisque omnibus veteris culpe maculis, quam fecerat reparare naturam. De his quibus poenam severitas justa decreverat, secundum ineffabilem dispositionis occulte misericordiam, elegit

¹ Sic Fulg. et Mss. At apud Lov., *promissi effectum*. Paulo post cum manuscripti habeant, *ubi sine*; in editis *regebatur, ut sine*.

² Editio Fulgentiana, *sibi ipsi si sufficiat humana natura*.

³ Eadem editio, *contra Deum defensor arbitrii*.

¹ Editio Fulg., *quia justa Dei iudicia contemnens, homo Deum, etc.*

² Fulg. et Mss., *et contumaciam*.

³ Locus mendosus; certe legendum est, *ægrotabam... jacebant*. M

vasa quæ faceret in honorem; et alios a ventura ira dono gratiæ vocationis absolvit; alios derelinquens ad æqualitatis iudicium reservavit; nulli tamen agnoscendæ veritatis abstulit facultatem: et ita plenitudo divinæ præscientiæ in alios manente¹ iustitia, in alios gratia profluente completa est; ut pereuntibus quos præscierat Deus esse perituros, et salvatis quos in illa secreta electione præscierat esse salvandos, toto orbe diffusa multiplicaretur Ecclesia.

CAPUT XIV. — 16. Gratulare igitur, o quicumque illuminatus es, et gratiam quam non merebaris agnosce: geme, quicumque induratus es, et iustitiam confitere. Dic, quicumque ab originali contagio lavacro gratiæ te gratularis ablutum, *Misericors et miserator Dominus, patiens et multæ misericordiæ* (Psal. cxliv, 8). *Non secundum peccata nostra fecit nobis, neque secundum iniquitates nostras retribuit nobis* (Psal. cii, 10). Dic, quicumque damnaris: *Iustus es, Domine, in omnibus quæ fecisti nobis, et omnia iudicia tua vera, quia in veritate et iudicio superinduxisti omnia hæc, propter peccata nostra* (Dan. iii, 27, 28): et noli injustitiæ Dei culpam tunc indurationis adscribere. Quia omnes viæ Domini misericordia et veritas (Psal. xxiv, 10): ut nec hi qui misericordiam fuerint consecuti a Deo, iudicio veritatis de meritis suis aliquid gloriantur; nec hi qui indurati atque damnati sunt, excusationem culpæ ex hoc habere posse se credant, quod nullam qua converterentur, sint misericordiam consecuti. Hanc ergo Pharaon misericordiam non accepit, et ideo ei ad pereundum liberum sufficit arbitrium: quem quidem nullus ita ignarus divinarum Scripturarum erit, qui audeat dicere illa omnia injuste esse perpassum. An forte si pie de Deo sicut expedit sentiamus, etiam Pharaoni datam misericordiam reperiemus? Patientia enim Dei valere ei debuit ad salutem, qua differens justum meritumque supplicium, miraculorum verbera crebra densabat. Numquid non potuit, sicut flagellis cedens expulit populum, ita miraculis credens Deum tantæ virtutis agnoscere? Si dicitur jam Pharaonem non potuisse mutari, quia eum præscierat Deus non esse mutandum: respondet, Dei præscientiam non cogere hominem ut talis sit, qualem præscivit Deus; sed præscire talem futurum, qualis futurus est, quamvis eum non sic fecerit Deus. Quem si cogeret es-e, hoc utique cogeret quod non est. Porro si hoc præscierat futurum esse quod non est, præscientia non est. Quod de Deo quam impie dicatur, advertit quisque qui peccatis suis inde laudatur, quod Deus cum peccatorem futurum esse præscierit.

CAPUT XV. — 17. Existere nihilominus fortasse aliquem reor, qui dicat, minus idoneam ad salutem viam, si nulla intrinsecus vocatione pulsatus, tantum quispiam flagelletur. Unde Nabuchodonosor pœnitentiam meruit fructuosam (Dan. iv, 33, 34)? Nonne post innumeras impictates flagellatus pœnituit, et regnum quod perdiderat, rursus accepit? Pharaon autem ipsis flagellis est durior effectus, et periit (Exod. xiv, 27). Hic mihi rationem reddat, qui divinum consilium nimium altum sapienti corde dijudicat, cur medicamentum unius medici confectum, alii ad interitum, alii valuerit ad salutem: nisi quia Christi bonus odor, aliis est odor vitæ in vitam, aliis odor mortis in mortem (II Cor. ii, 15, 16)? Quantum ad naturam, ambo homines erant: quantum ad dignitatem, ambo reges: quantum ad causam, ambo captivum populum Dei possidentes: quantum ad pœnam, ambo flagellis clementer admoniti. Quid ergo fines eorum fecit esse diversos, nisi quod unus manum Dei sentiens, in recollectione propriæ iniquitatis ingemuit, alter libero contra Dei misericordissimam veritatem pugnavit arbitrio? Hic quicumque responderet, illi ut mutaretur adfuisse divinum, huic ut induraretur defuisse præsidium, et hoc contendit injuriam, propter quod rerum ipsarum fines in Dei

voluntate constituens, dixit Apostolus, *Cujus vult miseretur, et quem vult indurat* (Rom. ix, 18): dicente Domino, *Sine me nihil potestis facere* (Joan. xv, 5): intelligat illa omnia, vel adjuvante Domino perficere, vel deserente permitti; ut overit tamen nolente Domino nihil prorsus admitti.

CAPUT XVI. — 18. Sed reditur ad parvulos, reditur ad geminos: parum est quod dixi, reditur ad necdum natos, qui et eodem concubitu seminati, et eodem momento in lucem fuerant profereendi. Eis discrepans diversumque iudicium divinæ voluntatis apparet: sensus hominum de voluntate Dei superbe nimium disputantes, magnitudo questionis obturbat. Exalta jam viribus vocem tuam, o injuste accusator justi; et dic mihi, quid ille mali commisit, quid boni ille meruit? Et respondet tibi, non ego, sed Paulus apostolus, Nihil quidem ambo meruerunt, sed *habet potestatem figulus luti, ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem, aliud vero in contumeliam*. Victorius es, Quare? quæ est iudicii hujus tam confusa diversitas? Rursus hanc præsumptionem ille confutet, et dicat, *O homo, tu quis es qui respondeas Deo* (Rom. ix, 21, 20)? Maxime quia ad illam humanorum artium comparationem rursus intentio conversa respondet, injustitiæ non posse argui creditorem, qui de duobus debitoribus tale voluerit habere iudicium, ut uni donet, ab alio exigat, quod ab utrisque debetur. Et certe in omnibus humane conversationis actibus atque contractibus ad discernendum aliquid, ac dijudicandum, hæc qua videmur aliquid¹ probare iustitiam ex ineffabili divinæ iustitiæ plenitudine in humilitatis nostræ corda manifestum est, beato Joanne hoc in Evangelio suo confirmante: *Quoniam omnes de plenitudine ejus accepimus* (Joan. i, 16). Quod si ita est, qua tandem impudentia homo de Deo. lutum de figulo iudicabit, non solum dicens, Quid modo fecisti sic? sed etiam de aliis damnabili curiositate perscrutans et dicens, Quare de eadem massa fecisti alium quidem sic, alium vero sic? Si humanum genus, quod creatum primitus constat ex nihilo, non cum debito mortis et peccati origine nasceretur, et tamen ex eis Creator omnipotens in æternum nonnullos damnare vellet interitum; quis omnipotenti Creatori diceret, Quare fecisti sic? Qui enim, cum non essent, esse donaverat, quo sine essent, habuit potestatem; nec dicerent cæteri, cur paribus omnium meritis divinum discreparet arbitrium: quia *potestatem habet figulus luti ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem, aliud vero in contumeliam*. Nunc autem cum damnatis pœna justa reddatur, salvatis autem gratia donetur indebita; quis usque adeo humane conditionis oblitus, divini sensus arcana discutat, ut cum ipse pœnam merito fuerit consecutus, queratur² cur alius gratiam quæ non debebatur ei, accepit?

19. Hanc itaque divinam electionem non meritis reddi, sed sola volentis munificentia donari hominibus, Moyses cum jam tunc quamvis carnalem populum doceret, ostendit. Sic enim evidenter in Deuteronomio dicit ad populum: *Ecce Domini Dei tui cælum est, et cælum cæli, terra et omnia quæ sunt in ea: verumtamen patres vestros elegit Dominus diligere eos, et elegit semen eorum post ipsos, vos præ omnibus gentibus. Et adjecit: Circumcidimini ergo a duritia cordis vestri, et cervicem vestram ne induretis amplius.* (Deut. x, 14-16). Sed hanc in eis mansisse duritiam cordis, sicut supra jam diximus, beatus Stephanus cum Judæos increparet, ostendit. In Actibus enim Apostolorum ipse sic dicit: *Dura cervice et incircumcisi corde et auribus, vos semper Spiritui sancto resististis* (Act. vii, 51). Unde dura cervix in illo populo, qui ex omni mundo electus est, qui de servitute de-

¹ Victorini Mss., *hanc quidem videntur aliquid. Editi. hæc qua videmur aliquam.* Emendantur ex Mss.

² Fulg., *querat.*

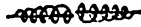
¹ Mss., *manente.*

ecce miraculis meruit liberari, cui lex data est, cuius salutem ora Prophetarum omnium militaverunt, ex quo factus secundum carnem et ad quos missus est Christus; sed quia cæcitas ex parte in Israel facta est, donec Israel adoptatus ex plenitudine gentium, intraret in regnum; et conclusit in incredulitate omnes Dominus, ut omnes indigerent misericordia Salvatoris? Cujus divini consilii sacramenta perstringens, et majestatis mysterium, quæ quamvis magnitudine revelationum noverat, tamen pro humana infirmitate succumbens etiam ille qui prius persecutor et blasphemus¹ vas electionis meruit nominari, miratus

¹ Fulg. et Mss. Victoriai, qui pro persecutionibus et blasphemis.

exclamat, *O altitudo fathomum sapientie et scientie Dei!* et inscrutabiles vias ejus, et inscrutabilia contents Dei esse judicium (*Rom. xi. 25, 33*). Cum illo ergo, quando de talibus queritur, admiremur; et manente sententia, quod non sit iniquitas apud Deum, siquidem illud quod queritur, modum nostri sensus excesserit, et intellectus nostri non dignatur angustias, in illa justitia, misericordie, præscientieque divinæ plenitudine permanere inconcussa æquitate fateamur: ne de superioribus divinæ voluntatis arcanis aliter quam modus conditionis nostræ patitur disputantes, Dei justitiam relinquamus, et nostram statuere cupientes (*Id. x, 3*), in inam contumaciæ voraginem decidamus.

DE PRÆDESTINATIONE DEI, LIBELLUS IGNOTI AUCTORIS.

CAPUT PRIMUM. — 1. De prædestinatione Dei loquuntur, anxietatibus quibusdam involvuntur: quia dum conscientiam nostræ stoliditatis perscrutamur, ab appetitu tam arduæ disputationis reprimimur. Sed dum ad omnipotentiam illius qui per os asinæ irrationalis, rationali sessori verba voluntatis suæ monstravit (*Num. xxii. 28, 30*), mentem reducimus, sub spe superni adjutorii, ad audendum vires accipimus; scientes quia quidquid boni loquimur vel facimus, non ex nobis hoc, sed ex Deo accipimus.

CAPUT II. — 2. In primis nefas est dicere, Deum aliquid nisi bonum prædestinare. Sed prædestinationum alie sunt alligationis, alie conditionis; istæ sunt justitiæ, illæ potentie. Ut lucidius fiat quod dicitur, quæ sunt alligationis et potentie, quæ conditionis et justitiæ, demonstretur. Creavit Deus cælum et terram, solem et lunam, diem et noctem; prædestinavit insuper ut cælum semper volveretur, terra immobilis circumvolventi cælo loco centri haberetur; sol et luna diei noctique præcessent; dies et nox certis temporibus vicissim succederent. Hæc prædestinationes potentie sunt et alligationis. Unumquodque enim eorum quæ prædiximus, sic alligatum est suo operi per prædestinationem Dei, ut ab eo dimoveri non possit. Creavit Deus hominem, et prædestinavit ut si obediens esset, ac a gustu veluti pomi se abstineret, in vita permaneret; sin autem inobediens esset, sententiam mortis subiret. Hæc prædestinatio conditionis est et justitiæ. Non enim Deus ante casum hominis sic eum per potentiam alligationis prædestinavit mori, ut necesse esset eum mori; sed sub ea conditione, si peccaret. Quia igitur peccavit homo, justum erat ut moreretur; si non peccaret, nullo vinculo prædestinationis divinæ morti alligaretur.

CAPUT III. — 3. Mortis itaque prædestinatio sub conditione fixa fuit in Deo, propter casum humani præscientiam: non tamen vim faciens in homine per potentiam, ut duceret eum ad mortis sententiam. Ergo prædestinatio hujusmodi non absoluta est causa mortis, sed peccatum causa prædestinationis et mortis. Non enim sic dicitur de hominis morte, ut de cæli volubilitate. Interroganti enim alicui, quare cælum volvitur: respondemus, Quia Deus prædestinavit. Hæc responsio absoluta est, nec aliam querit. Si autem aliquis querit quare homo moritur: non absolute respondere possumus, Quia Deus prædestinavit; non enim prædestinaret, nisi eum peccatum præsciret. Peccatum quippe in homine, in Deo incitat zelum justitiæ; zelus vero justitiæ prædestinationem; prædestinatio autem attrahit mortem. Et hujus concatenationis initium et finis in homine est. Quare enim homo moritur? Quia Deus prædestinavit. Quare Deus prædestinavit? Quia justus est, et juste facit.

Quare juste facit? Quia homo peccavit. Ecco ex homine peccatum, et in homine mors.

4. Est qui dicat: Quomodo possit esse peccatum causa prædestinationis, cum esset prædestinatio antequam peccaret homo? Ille audiat, quia omnia antequam fiant, Deus quasi jam facta pertractat; et sive sint puniendæ, sive munerandæ, in præscientia sua dijudicat. Ecce homo infelix alligatur morti, non per Dei prædestinationem, sed per suam offensionem. Quamvis enim prædestinatio offensionem præcurrat tempore, offensio tamen prædestinationem præcedit effectione. Nam prædestinatio non fieret, nisi offensio futura esset: quam offensionem qui præcivit esse, offensionis ultionem ut justus iudex prædestinavit. Ex præscientia igitur offensionis, prædestinatio emanavit ultionis: sicut ex præscientia virtutis, prædestinatio fieri solet remunerationis. Unde Apostolus ad Romanos: *Quos præcivit, hos et prædestinavit.* (*Rom. viii, 29*).

CAPUT IV. — 5. Fortassis est qui dubitet ultionem offensionis a Deo esse, quia gravis est et mala; virtutis autem remunerationem a Deo esse manifeste fateatur, quia dulcis est et bona: cum Deus nullius mali, sed totius boni sit auctor. Huic dicendum est, quia ultio offensionis etsi homini est mala, dum poenam ingerit; apud Deum est justa, dum peccata punit. Quod autem justum est, bonum est. Prædestinatio igitur ultionis, quia justa est, et bona. Unde fons et origo boni per Isaïam sic loquitur: *Ego Dominus formans lucem et creans tenebras; pacem faciens, et creans malum* (*Isai. lxxv, 7*). Quasi dicat: Ego Dominus faciens pacem ex me, creans malum ex te tibi. Pro peccatis enim tuis bellum tibi tribuo, quod mereris: quod etsi apud me sit justum, ex te tamen tibi fit malum; quia non ex me, sed ex te peccasti; et pro peccato poenam tibi creo, quæ apud me est justa, tibi autem mala. Hujusmodi ergo malum creat Deus, quod per se sibi sit justum, ex homine fit homini malum. Una eademque res aliter atque aliter inter homines etiam accepta, bona est et mala: ut bellum de quo supra diximus, victis est malum, vincentibus bonum. Quapropter et mors, quæ est ultio prævaricationis, et justa est et mala: justa quidem ex justo iudice, mala autem ex misero peccatore. Hæc etiam eademque mors quibusdam hominibus est mala, quibusdam autem bona: quia hos de ignominia ducit ad gloriam, illos vero de gloria ad ignominiam. Iguis quoque lignis, stipulis, vestimentis est nocivus, cupro autem et argento et auro proficius: quia hæc excoquit et puriora reddit, illa vero inflammant et penitus consumit. Cum hæc ita sint, non vereamur dicere, mortem esse prædestinatam a Deo: quia est nobis est mala, a Deo tamen propter præscientiam